

سرو سمرقند

شرح سوده‌های پیوسته رودکی

نویسنده:

پوپک نیک طلب

۱۳۹۸

سرشناسه :	نیک طلب ، پوپک ، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور :	سرو سمرقند: شرح سروده های پیوسته رودکی / نویسنده پوپک نیک طلب
مشخصات نشر :	تهران : فرادید، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۳۴۰ ص.
شابک:	۵۲۰۰۰۰ ریال ۶-۶۶۰۶۶۴-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی:	فیپا
موضوع:	شرح سروده های پیوسته رودکی
رده بندی دنگر:	PIR۴۴۶۶
رده بندی یویی:	۸ فا ۱/۲۱
شماره شابشناس ملی:	۶۰۰۸۵۵۸

سرو سمرقند

☐ نویسنده: پوپک نیک طلب

☐ چاپخانه:

☐ چاپ: اول، ۱۳۹۸

☐ شابک: ۶-۶۴-۶۶۰۶۶۴-۶۲۲-۹۷۸

☐ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

☐ بها: ۵۲۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۸	پیشگفتار
۱۵	دوستی
۱۷	هجر دوست
۲۱	دام
۲۳	بی جان روان
۲۶	آفرین
۲۸	پوپک
۳۲	جهانا
۳۳	عیار
۳۴	عاشق
۳۶	بهاریه
۴۵	صد برگ
۴۸	اقبال
۴۹	سرود
۵۲	نهنگ
۵۵	سرای سپنج
۵۷	بغداد بخاراست
۵۹	جهان فریب
۶۱	پند آزادوار
۶۲	گرسنه
۶۴	مرغ
۶۶	انجام
۶۷	تیغ
۶۹	مهر
۷۰	بامداد دلیر

۷۱.....	دلیل موحدان.....
۷۴.....	شادزی.....
۷۸.....	عرش جهان.....
۸۰.....	آزاده.....
۸۲.....	دوست.....
۸۴.....	حاتم (مدح ابرار نصر سامانی).....
۸۵.....	کبوتر.....
۸۶.....	جان خرد.....
۸۹.....	جیم.....
۹۰.....	تیر.....
۹۲.....	مهرگان.....
۹۵.....	لاله.....
۹۷.....	پندنامه.....
۱۰۲.....	عدل.....
۱۰۴.....	پسند.....
۱۰۵.....	بوسه.....
۱۰۷.....	مهرتران.....
۱۰۹.....	چه سود؟.....
۱۱۰.....	اهل گیتی.....
۱۱۱.....	عذر.....
۱۱۳.....	زمانه.....
۱۲۹.....	می.....
۱۳۱.....	غزل.....
۱۳۲.....	بخارا.....
۱۳۶.....	دولت.....
۱۳۸.....	چشم.....
۱۴۰.....	بازآمد.....

۱۴۲.....	مهر حیدر
۱۴۴.....	پیراهن یوسف
۱۴۸.....	زلف
۱۵۱.....	عاشق دلدادہ
۱۵۵.....	مدح ابوالطیب طاہر مصعبی
۱۵۸.....	چہرہ گلگون
۱۵۹.....	بحر ہمت
۱۶۰.....	بادام تر
۱۶۱.....	دادگری
۱۶۳.....	خواجہ ابوالقاسم
۱۶۴.....	اسب
۱۶۶.....	موسیقی
۱۶۹.....	خیاطان
۱۷۱.....	خامش مباحث
۱۷۳.....	عطارد
۱۷۵.....	زندگی
۱۷۸.....	طراز
۱۸۰.....	نویسنده
۱۸۲.....	نوروز
۱۸۴.....	فضل
۱۸۶.....	بخت
۱۸۸.....	گل سرخ
۱۸۹.....	شہید بلخی
۱۹۲.....	جوان
۱۹۷.....	ای لک
۱۹۸.....	حسرت
۱۹۹.....	می

۲۰۱.....	می لعل
۲۰۲.....	زهر طلب
۲۰۳.....	دریغ
۲۰۵.....	رنج
۲۰۶.....	نیوشه
۲۰۸.....	گریه در خنده
۲۱۰.....	زبان
۲۱۱.....	به خداوند سپاریم
۲۱۲.....	مستائیم
۲۱۳.....	سین (عشق)
۲۱۴.....	مادر می
۲۵۲.....	سفله میزبان
۲۵۴.....	رزم
۲۵۵.....	دولت او
۲۵۶.....	یخچه
۲۵۸.....	ای مج!
۲۶۲.....	نان سمن
۲۶۴.....	زبان و دندان
۲۶۵.....	فلک
۲۶۶.....	اسب
۲۶۸.....	صید
۲۷۰.....	قلم
۲۷۱.....	نگین
۲۷۳.....	عاشقی
۲۷۴.....	بز
۲۷۶.....	عشق جانان
۲۷۸.....	موی سیاه

۲۷۹.....	قطار اشتران
۲۸۱.....	توبه
۲۸۲.....	ژاله
۲۸۴.....	کرشمه
۲۸۷.....	پیری
۲۸۹.....	ریواس
۲۹۱.....	تو آفتابی
۲۹۲.....	یاقوت
۲۹۴.....	موج
۲۹۶.....	جهان
۲۹۸.....	مار
۲۹۹.....	غمگن
۳۰۲.....	گل بهاری
۳۰۳.....	غافل
۳۰۴.....	فاطمی
۳۰۶.....	بوی جوی مولیان
۳۱۳.....	آن که نمائد به هیچ خلق
۳۱۵.....	انبیا
۳۱۷.....	دوستگان
۳۱۸.....	میراث
۳۱۹.....	دانش
۳۲۰.....	شاه میران
۳۲۴.....	رهایی
۳۲۷.....	حُسن
۳۲۸.....	منابع و مآخذ

پیشگفتار

خداوند یکتا را سپاس که این نوشتار با عنوان "سرو سمرقند"، برگرفته از تک بیت رودکی:

سرو بودیم چندگاه بلند کوز گشتیم و چون درونه شدیم^۱
 آنچنان که شایسته و بایسته بود، نگاشته شد. امید آنکه سرو سمرقند، آغاز نگاه تازه‌ای بسد بر سروده‌های پدر شعر پارسی ابوعبدالله جعفر بن محمد رودکی. ابوعبدالله رودکی احتمالاً در اواسط قرن سوم هجری قمری در روستای بُنْج از قُرّای رودک سمرقند به دنیا آمده است. از آغاز زندگی او اطلاع دقیقی در دست نیست. از آنچه درباره‌اش گفته‌اند می‌آید که او آوازی خوش داشته و چنگ نیکو می‌نواخته. در برخی منابع او را کو مادر زاد دانسته‌اند، اما در اشعار او مضامینی می‌توان یافت که دلیل بر بینایی او است.

پوپک دیدم به حوالی سرخس، بانگ بر برده بر ابر اندرا
 چادرکی دیدم رنگین برو رنگ بسی گونه بر آن چادرا^۲
 البته در بسیاری از اشعار شاعران معاصر با رودکی اشاره به نابینایی او شده، از این رو شاید بتوان گفت که رودکی در اوایل عمر بینا و در اواخر عمر نابینا شده و یا نابینایش کرده‌اند.^۳ گراسیموف دانشمند روسی پس از بررسی خبر و در سال ۱۹۵۶ میلادی تأیید می‌کند که چشمان رودکی را در اواخر عمر به میل تسید اند^۴

۱- رودکی، ۱۹۵۸

۲- سبحانی، ۱۳۸۸

۳- رودکی، ۱۹۵۸

۴- سبحانی، ۱۳۸۸

۵- نفیسی، ۱۳۸۲

رودکی در میانه سده سوم هجری قمری در زادبوم خود که اکنون در شمال تاجیکستان به نام قشلاق بنجرود قرار دارد، به عنوان شاعر و نوازنده، شهرت چشمگیری یافته بود. بدین سبب دربار سامانیان از او دعوت کرد، تا به بخارا رود. پس او در زمان پادشاهی امیر اسماعیل سامانی (۲۹۵ هـ ق) به دربار راهافت و پس از آن در دوران حکومت امیر احمد بن اسماعیل سامانی (۲۹۵-۳۰۱ هـ ق) و امیر نصر بن احمد بن اسماعیل سامانی (۳۰۱-۳۳۰ هـ ق) نیز در آنجا حضور داشت. آنچه از اشعار رودکی برمی آید، او امیر اسماعیل سامانی را پادشاهی مقتدر و تمامیت خواه، امیر احمد بن اسماعیل سامانی را دوستی اهل ذوق و هنر و امیر نصر بن احمد بن اسماعیل سامانی را شاعر و فرهیخته خود می داند، و گاه در سروده هایش به پند و اندرز و آموزش او می پردازد. بیشترین رویدادهای شاعری و ماجراهای زندگی رودکی نیز مربوط به این دوران است. دورانی که دولت سامانی در اوج شکوه و عظمت خود قرار داشته است.

نظامی عروضی سمرقندی در "چهارمنا" دولت سامانیان در دوران امیر نصر بن احمد را چنین تصویر می کند: "... اوج دولت آن خاندان ایام ملک او بود و اسباب تمنع و علل ترفع در غایت ساختگی بوده، خزائن آراسته و لشکر جرار و بندگان فرمانبردار..."، عروضی در ادامه ملک را بی خصم و بخت با وفاق توصیف می کند: "جهان آباد، و ملک بی خصم، و لشکر فرمانبردار، و روزگار مساعی و بخت موافق..." بدین ترتیب رودکی یکی از شاعران برگزیده امیر نصر سامانی می شود به گونه ای که شعر و سخن او در نزد امیر و وزیر دانشمند و فرزانه اش ابوالفضل محمد بن عبدالله بلعمی، از ارزش و جایگاه والایی برخوردار بود. بلعمی به رودکی ارادتی خاص داشت و جایگاه سخن او را در میان شاعران عرب و عجم فراتر و برتر از همگان می دانست.